

רשומות

הצעות חוק

14 בפברואר 1977

1285

כ"ו בשבט תשל"ז

עמוד

138	חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ז—1977
148	חוק לתיקון פקודת המיילדות (מס' 3) תשל"ז—1977

חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ז-1977

- תיקון סעיף 1 1. בסעיף 1 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955 (להלן - החוק העיקרי), בהגדרות של "קצין שיפוט זוט"ר" ושל "קצין שיפוט בכיר", במקום "מפקד יחידה" יבוא "קצין".
- תיקון סעיף 22 2. בסעיף 22 לחוק העיקרי -
- (1) בסעיף קטן (א), האות (א) - תימחק, ובמקום "הפקעת משכורת" יבוא "קנס";
- (2) סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) - בטלים.
- תיקון סעיף 39 3. בסעיף 39 לחוק העיקרי, במקום "שתי לירות" יבוא "עשר לירות".

דברי הסבר

(ב) בית דין צבאי המעניש בהפקעת משכורת רשאי להפקיע עד רבע ממשכורתו של הנידון בכל חודש, ולא יותר מששה חרשים.

(ג) בית דין צבאי רשאי להטיל קנס במקום הפקעת משכורת, אם הוא סבור כי בנסיבות הענין מן הראוי לעשות כן, ומשעשה כך יציין זאת בפסק דינו; דין קנס כזה, לגבי חומרת העונש, כדין הפקעת משכורת.

הנסיון מראה כי זה שנים רבות נמנעו בתי הדין מלהטיל עונש של הפקעת משכורת. מוצע, איפוא, לבטלו ולקבוע במקומו את העונש של קנס, אשר עד עתה ניתן היה להטילו רק כתחליף להפקעת משכורת.

סעיף 3 סעיף 39 (א) לחוק העיקרי קובע לאמור:

(א) קצין שיפוט שהטיל קנס על חייל, רשאי להטיל עליו מחבוש, יום אחד במקום כל שתי לירות קנס, למקרה שהקנס לא ישולם במועדו.

לפי סעיף 29 לחוק העיקרי קנס המוטל לפיו לא יעלה על 300 לירות, ואם הוא מוטל על חייל בשירות חובה - על 50 לירות, אולם בתיקון מס' 9, שנחקבל בכנסת זה לא כבר, הועלו סכומים אלה ל-1500 ול-250 לירות.

לפיכך מוצע להעלות את סכום הקנס שבמקומו רשאי קצין שיפוט להטיל יום מחבוש למקרה שלא שולם במועדו, משתי לירות לעשר לירות.

במשך למעלה מעשרים שנה של הפעלת הדין המשמעתי במסגרת צה"ל על פי חוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, הצטבר נסיון רב, שבעקבותיו מוצע חוק זה, אשר הרוב הגדול של הוראותיו שייכות לענין המשמעת.

סעיף 1 ההגדרות שמוצע לתקן בהן מורות לאמור: "קצין שיפוט זוט"ר - מפקד יחידה שדרגתו אינה למטה מדרגת סרן, או קצין אחר שהרמטכ"ל העניק לו סמכות של קצין שיפוט זוט"ר;

"קצין שיפוט בכיר" - מפקד יחידה שדרגתו אינה למטה מדרגת סגן-אלוף, או קצין אחר שהרמטכ"ל העניק לו סמכות של קצין שיפוט בכיר";

מכאן שקצין כגון קצין מטה או קצין מקצועי, שאינו מפקד יחידה, זקוק להסמכה מאת הרמטכ"ל כדי לשמש קצין שיפוט; ואמנם העניק הרמטכ"ל בפקודות הצבא הסמכה כזאת כמעט לכל הקצינים בדרגה של סרן ומעלה, וכן לקצינים אחרים. מוצע לבטל את הצורך שקצין שיפוט יהיה מפקד יחידה; הפעלת הסמכות של שפיטה תוסדר בפקודות הצבא, כמוצע בסעיף 5 להלן.

סעיף 2 סעיף 22 לחוק העיקרי מורה לאמור:

22. (א) אלה הענשים המשמעתיים: אתראה, ריתוק למחנה או לאניה, הפקעת משכורת, נזיפה או נזיפה חמורה.

1 ס"ח תשט"ו, עמ' 171; תשי"ח, עמ' 122; תשכ"ג, עמ' 120; תשכ"ד, עמ' 148; תשכ"ט, עמ' 193; תשל"ל, עמ' 20; תשל"ב, עמ' 140; תשל"ד, עמ' 128; תשל"ה, עמ' 198; תשל"ז, עמ' 43; ה"ח 1197, תשל"ה, עמ' 419.

החלפת סעיף 137
וביטול סעיף 138

4. במקום סעיפים 137 ו-138 לחוק העיקרי יבוא:

"העמדה לדין לפני קצין שיפוט 137. חייל יועמד לדין משמעתי לפני קצין שיפוט, כפי שייקבע בפקודות הצבא או בהוראות על פיהן."

חיקוק סעיף 139

5. בסעיף 139 לחוק העיקרי, אחרי פסקה (2) יבוא:

"(3) הוא מוסמך בפקודות הצבא או בהוראות על פיהן לשפוט את החייל בעבירה שבה הואשם."

החלפת סעיף 141
וביטול סעיף 142

6. במקום סעיפים 141 ו-142 לחוק העיקרי יבוא:

"סמכותו של קצין שיפוט 141. קצין שיפוט שהובאה לפניו תלונה על חייל שהוא מוסמך לדון בה, יעשה אחת מאלה:

(1) יבטל את התלונה;

(2) ידון בה בעצמו;

(3) יעבירנה, כל עוד לא פסק בה, אם הוא קצין שיפוט זוטר – לדיון לפני קצין שיפוט בכיר המוסמך לדון בה, ואם הוא קצין שיפוט בכיר – לפני קצין שיפוט בכיר אחר המוסמך לדון בה או לשפיטה לפני בית דין צבאי."

ד ב ר' ה ס ב ר

הנאשם בעבירה שהוא מוסמך לדון בה, יעשה אחת מאלה:

(1) יבטל את התלונה;

(2) ידון בה בעצמו;

(3) יעבירנה, כל עוד לא נזר דינו של הנאשם או לא זיכהו, לדיון לפני קצין שיפוט בכיר, בהתאם לפקודות הצבא.

142. קצין שיפוט בכיר שהובאה לפניו תלונה על חייל הנאשם בעבירה שהוא מוסמך לדון בה, יעשה אחת מאלה:

(1) יבטל את התלונה;

(2) ידון בה בעצמו;

(3) יעבירנה, כל עוד לא נזר דינו של הנאשם או לא זיכהו, לדיון לפני מפקדו בהתאם לפקודות הצבא, או לשפיטה לפני בית דין צבאי.

מוצע לאפשר הן לקצין שיפוט זוטר והן לקצין שיפוט בכיר להעביר את הדיון בתלונה לקצין שיפוט בכיר המוסמך לדון בה, בעוד שעד כה היה קצין שיפוט בכיר מוסמך להעביר את התלונה לדיון בפני קצין שיפוט בכיר אחר רק אם הוא מפקדו.

ההוראות ימוגו בסעיף אחד.

סעיף 4 סעיף 138 לחוק העיקרי קובע:

"138. חייל שאינו קצין יועמד לדין משמעתי לפני קצין שיפוט זוטר, אם לא הורה הרמטכ"ל, או מי שהוסמך לכך על ידיו, להעמידו לפני קצין שיפוט בכיר."

מוצע להשוות את דינו של קצין – לעונן העמדה לדין משמעתי – לדינו של חייל שאינו קצין; סטיות מעקרון זה ייקבעו בהוראת הפיקוד העליון או על פיהן.

סעיף 5 סעיף 139 לחוק העיקרי קובע לאמור:

"139. קצין שיפוט לא ידון בתלונה על חייל, אלא באחד המקרים האלה:

(1) החייל נמנה עם יחידה הנתונה לפיקודו;

(2) הוענקה לו על ידי הרמטכ"ל סמכות של קצין שיפוט לפי סעיף 1 לגבי החייל או לגבי העבירה."

בעקבות חיקוק המוצע בסעיף 1 לעיל, בהגדרות של קצין שיפוט זוטר ושל קצין שיפוט בכיר, מוצע להניח בסעיף 139 את היסוד לפקודות הצבא שיסדירו את הסמכת קציני השיפוט השונים.

סעיפים 141 ו-142 לחוק העיקרי קובעים לאמור:

"141. קצין שיפוט זוטר שהובאה לפניו תלונה על חייל

7. במקום סעיף 143 לחוק העיקרי יבוא:

143. (א) קצין שיפוט שהובאה לפניו תלונה על עבירה הנתונה לדין משמעתי והוא אינו מוסמך לדון בה, יעבירה לקצין שיפוט אשר לדעתו מוסמך לדון בה.

"תלונה שאין קצין שיפוט מוסמך לדון בה"

(ב) קצין שיפוט שהובאה לפניו תלונה על עבירה שאינה נתונה לדין משמעתי, יעבירה לקצין שיפוט בכיר המוסמך למנות קצין בודק לבדיקת העבירה, או לשוטר צבאי כאמור בסעיף 252 (א) (3), הכל לפי הענין.

(ג) קצין שיפוט בכיר, שהועברה אליו תלונה כאמור בסעיף קטן (ב), ימנה קצין בודק לבדיקת העבירה ויעביר את תוצאות הבדיקה לפרקליט צבאי, או יעביר את התלונה לשוטר צבאי כאמור בסעיף 252 (א) (3).

8. בסעיף 144 לחוק העיקרי –

(1) במקום "הסעיפים 141 או 142" יבוא "סעיף 141";

(2) במקום "אם נוכח שאין מקום להאשמה או אם יש נסיבות אחרות" יבוא "אם יש נסיבות".

9. במקום סעיף 147 לחוק העיקרי יבוא:

147. קצין שיפוט בכיר שאליו הועברה תלונה לפי סעיף 141 (3), וקצין שיפוט בכיר שהעביר לעצמו תלונה לפי סעיף 146, יהיו לו כל הסמכויות הנתונות לקצין שיפוט בכיר, חוץ מן הסמכות להעביר את התלונה לקצין שיפוט בכיר אחר אם הגיעה אליו התלונה מקצין שיפוט בכיר.

"סמכויות מפקדו של קצין שיפוט ושר"

דברי הסבר

סעיף 7 סעיף 143 לחוק העיקרי קובע לאמור:

"143. קצין שיפוט שהובאה לפניו תלונה שהוא אינו מוסמך לדון בה, יעבירה לקצין שיפוט בכיר בהתאם לפקודות הצבא, ואם היה בעצמו קצין שיפוט בכיר – יעבירה לשפיטה לפני בית דין צבאי."

לפי הדין הקיים נמצא שדינו של נאשם מועבר לקצין שיפוט בכיר או לבית דין צבאי רק משום שקצין השיפוט שלפניו הובאה התלונה לא היה מוסמך לדון בה, בעוד שאין מניעה שהתלונה תועבר לקצין שיפוט אחר שאכן מוסמך לדון בה.

אם העבירה שהיא נושא התלונה אינה נתונה כלל לשיפוט משמעתי, מוצע להעביר את התלונה לקצין שיפוט בכיר המוסמך למנות קצין בודק באותו ענין, או למשטרה הצבאית החוקרת, לפי הענין, כדי להבטיח נקיטת צעדים הדרושים לקראת העברת הענין לשפיטה בפני בית דין צבאי.

סעיף 8 סעיף 144 לחוק העיקרי קובע לאמור:

"144. קצין שיפוט לא יבטל תלונה לפי הסעיפים 141 או 142 אלא אם נוכח שאין מקום להאשמה או אם יש נסיבות אחרות המצדיקות, לדעתו, את ביטולה; ביטול קצין שיפוט תלונה כאמור – יפרט את נימוקיו לכך וידויעם לממונים עליו, לפי פקודות הצבא."

התיקון הראשון הוא טכני ונובע מאיחוד סעיפים 141 ו-142. אשר לתיקון השני, אם נוכח קצין השיפוט שאין מקום להאשמה – עליו לזכות את הנאשם, ואין לבטל תלונה אלא בגלל נסיבות אחרות המצדיקות את הביטול.

סעיף 9 סעיף 147 לחוק העיקרי קובע לאמור:

"147. מפקד שאליו הועברה תלונה לפי סעיף 142 (3), וקצין שיפוט בכיר שהעביר לעצמו תלונה לפי סעיף 146, יהיו לו כל הסמכויות הנתונות לקצין שיפוט בכיר, חוץ מן הסמכות להעבירה למפקד גבוה ממנו."

10. במקום סעיפים 148 עד 150 לחוק העיקרי יבוא:

החלפת סעיפים
148 ו-149 וביטול
סעיף 150

148. חייל שהועמד לדין משמעתי לפני קצין שיפוט זוטר, ישאלנו קצין השיפוט בתחילת הדיון אם ברצונו לעמוד לדין לפניו או לפני מפקדו של קצין השיפוט; ביקש החייל לעמוד לדין לפני מפקדו של קצין השיפוט, יעביר קצין השיפוט את הדין כמבוקש.

זכות לבקש
העברת הדין
למפקד

149. חייל שהועמד לדין משמעתי לפני קצין שיפוט בכיר שלא לפי בקשתו, ישאלנו קצין השיפוט בתחילת הדיון אם ברצונו לעמוד לדין לפניו או לפני מפקדו של קצין השיפוט או להישפט לפני בית-דין צבאי; ביקש החייל שדינו יועבר מקצין השיפוט, יעביר קצין השיפוט את הדין כמבוקש.

זכות לבקש
העברת הדין
למפקד או לבית
דין צבאי

11. במקום סעיף 151 לחוק העיקרי יבוא:

החלפת סעיף 151

151. (א) הועברה תלונה לבית דין צבאי על-פי בקשתו של הנאשם לפי סעיף 149 והעבירה נתונה לדין משמעתי, רשאי פרקליט צבאי להורות שהתלונה תידון בדיון משמעתי על ידי מפקדו של קצין השיפוט שאליה הוגשה בקשת הנאשם, או על ידי קצין שיפוט בכיר אחר שקבע הפרקליט.

יחזרת תלונה
לדין משמעתי

דברי הסבר

לודא שהחייל יודע על זכותו לבקש כאמור יהיה קצין השיפוט חייב לשאול את הנאשם אם רצונו להישפט בסניף, כפי שאכן נהגים בהתאם לפקודות הצבא.

לפי החוק הקיים חייל המובא לפני קצין שיפוט בכיר ואינו רוצה להידון בסניף, אינו יכול לבקש אלא שדינו יועבר לבית דין צבאי. כתוצאה מכך מחמנה קצין בודק, חומר הבדיקה מועבר לפרקליט והפרקליט ממליץ בפני ראש המחוז השיפוטי, ברוב המקרים, להחזיר את הדין לקצין שיפוט בכיר אחר. פרוצדורה מסובכת זו גורמת להתמשכות יתר של הליכי הדין המשמעתי, להתכתבות רבה ולצורך בהתערבותם של ראש המחוז השיפוטי ושל הפרקליט בנושאים שאינם מצדיקים זאת כלל ועיקר.

סעיף 11 סעיף 151 לחוק העיקרי קובע לאמור:

151. הועברה תלונה לשפיטה בבית דין צבאי, בין על פי בקשת הנאשם ובין שלא על פי בקשתו, והעבירה נתונה לדין משמעתי, רשאי ראש המחוז השיפוטי, לאחר קבלת חוות דעתו של פרקליט צבאי, להורות שהתלונה תידון בדיון משמעתי על ידי מפקדו של הקצין שהורה על ההעברה, או על ידי קצין שיפוט בכיר אחר אשר אליו תועבר התלונה.

לפי סעיף 149 לחוק העיקרי, בנוסחו המוצע לעיל, ניתנת לחייל שהועמד לדין לפני קצין שיפוט בכיר שלא על פי בקשתו, גם זכות לבקש להישפט לפני בית דין צבאי.

סעיף 146 לחוק העיקרי מסמך קצין שיפוט בכיר ליטול לידיו את הדין המשמעתי בענינו של החייל הנמנה עם יחידה שבפיקודו. לפי סעיף 147 לחוק העיקרי קצין השיפוט הנוטל לעצמו את הדין בתלונה אינו רשאי להעבירו למפקד גבוה ממנו והוא הדין במפקד שקצין שיפוט בכיר העביר אליו את הדין בתלונה. אין הצדקה לסייג זה ומוצע לבטלו. רק אם הניעה התלונה אליו מקצין שיפוט בכיר אחר לא יוכל להעבירה עוד.

סעיף 10 סעיפים 148 עד 150 קובעים לאמור:

148. חייל שהועמד לדין משמעתי לפני קצין שיפוט זוטר, רשאי לבקש שדינו יועבר לקצין שיפוט בכיר, בהתאם לפקודות הצבא, וקצין שיפוט זוטר חייב למלא אחרי הבקשה.

149. קצין שהועמד לדין משמעתי לפני קצין שיפוט בכיר, רשאי לבקש שדינו יועבר למפקדו של אותו קצין שיפוט, בהתאם לפקודות הצבא, והמפקד שנתבקש כך חייב למלא אחרי הבקשה.

150. חייל שהועמד לדין משמעתי לפני קצין שיפוט בכיר שלא על פי בקשתו, רשאי לבקש שהתלונה תועבר לבית דין צבאי, וקצין שיפוט בכיר חייב למלא אחרי הבקשה.

מוצע כי גם חייל שאינו קצין יהיה רשאי, כמו קצין, לבקש שדינו יועבר למפקדו של קצין השיפוט, וכי כדי

(ב) הועברה תלונה לבית-דין צבאי על-פי החלטתו של קצין שיפוט בכיר לפי סעיף 141 (3), והעבירה נתונה לדין משמעתי, רשאי ראש המחוז השיפוטי, לאחר שעיין בחוות דעתו של פרקליט צבאי, להורות שהתלונה תידון בדיון משמעתי על ידי קצין השיפוט שהחליט כאמור, או על ידי קצין שיפוט בכיר אחר שקבע ראש המחוז השיפוטי.

(ג) תלונה שהוחזרה לדין משמעתי לפי סעיף זה לא תועבר עוד.

תיקון סעיף 153 12. בסעיף 153 לחוק העיקרי, בפסקה (7), אחרי "הורדה בדרגה" יבוא "אחת".

תיקון סעיף 156 13. בסעיף 156 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "ולגבי חייל בשירות חובה – על שנה אחת מיום הפסק".

תיקון סעיף 157 14. בסעיף 157 לחוק העיקרי –

- (1) בסעיף קטן (א), המלים "או אחת העבירות שנקבעו בפסק" – יימחקו;
- (2) במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ב) לא נקבעה בפסק תקופת התנאי, יראו כאילו נקבעה בו תקופת תנאי של תשעים יום";
- (3) בסעיף קטן (ה), במקום "על שנתיים" יבוא "על שנה אחת".

דברי הסבר

התקופה של שנתיים שבה עלול חייל בשירות חובה (חייל המשרת שירות סדיר לפי חוק שירות בטחון) להיות תחת איום של הפעלת עונש מחבוש על תנאי, היא ארוכה מדי, ומוצע לקצרה לשנה אחת.

סעיף 14 בסעיף 157 לחוק העיקרי, מורים סעיפים קטנים (א), (ג) ו-(ה) לאמור:

"157. (א) מי שנידון למחבוש על תנאי, לא ישא את עונשו אלא אם עבר תוך התקופה שנקבעה בפסק (להלן בחלק זה – תקופת התנאי) עבירה מסוג העבירה שעליה נענש או אחת העבירות שנקבעו בפסק ונמצא אשם על-ידי קצין שיפוט בשל עבירה כזאת (להלן בחלק זה – עבירה נוספת) תוך תקופת התנאי או לאחריה.

(ג) הוטל עונש על תנאי על-ידי קצין שיפוט והנידון נמצא אשם בעבירה נוספת יצוה קצין השיפוט שדן בעבירה הנוספת על הפעלת העונש על התנאי.

(ה) קצין שיפוט שמצא נאשם אשם בעבירה נוספת ולא הטיל עליו בשל אותה עבירה עונש מחבוש, רשאי על אף האמור בסעיף קטן (ג) ובמקום לצוות על הפעלת המחבוש על תנאי להורות, מטעמים שיירשמו, על האר-כת תקופת התנאי לתקופה נוספת שלא תעלה על שנתיים, אם שוכנע קצין השיפוט שבנוספות הענין לא יהיה זה צורך להפעיל את המחבוש על תנאי. לא ישתמש קצין

בחר הנאשם להישפט בבית דין צבאי דוקא, וראה פרקליט צבאי שאין הצדקה להעברת הדין לבית דין צבאי, מוצע כי הוא יהיה מוסמך להורות שהדין יוחזר לשיפוט משמעתי לפני מפקדו של קצין השיפוט הראשון, או לפני קצין שיפוט אחר שיקבע הפרקליט, ולא יהיה צורך בהוראתו של ראש המחוז השיפוטי. רק אם הועבר דינו של חייל לבית דין צבאי על פי החלטתו של קצין שיפוט בכיר לפי סעיף 142 (3), תידרש הוראה של ראש המחוז השיפוטי כדי שהתלונה תידון בדיון משמעתי.

משהוחזרה תלונה לפי הסעיף המוצע לדין משמעתי, אין להעבירה עוד.

קיימת אי-בהירות בשאלה אם הורדה בדרגה סעיף 12, גה, אשר מוסמך קצין שיפוט בכיר להטילה כעונש, היא הורדה בדרגה אחת או ביותר.

מוצע על כן לקבוע באופן חד-משמעי כי תהיה לו סמכות להטיל עונש של הורדה בדרגה אחת בלבד.

סעיף 13 סעיף 156 לחוק העיקרי מורה לאמור:

"156. קצין שיפוט שהטיל על חייל מחבוש, רשאי לצוות בפסקו, כי העונש יהיה כולו או מקצתו על תנאי, ויהיה תלוי ועומד לתקופה שנקבעה בפסק, ובלבד שלא תעלה על שנתיים מיום הפסק."

15. במקום סעיף 162 לחוק העיקרי יבוא:

החלפת סעיף 162

הפסקת מחבוש או ריתוק שהוטלו בדין משמעתי

162. (א) לא יעוכב ולא יופסק ביצועו של עונש מחבוש או של עונש ריתוק למחנה או לאניה שהוטלו בדין משמעתי, אלא אם הורה על כך קצין שיפוט שהוא מפקדו של הנידון, מחמת פעולה קרבית או הפלגת כלי שיט או מחמת סיבה אחרת כפי שנקבעה בפקודות הצבא, או אם הוגש ערר לפי סעיף 163.

(ב) הוראה כאמור בסעיף קטן (א) תהא לתקופה שלא תעלה על תשעים יום, ובתום התקופה יבוצע העונש או יחודש ביצועו, לפי הענין; אולם אם חלפה הסיבה לעיכוב או להפסקה לפני תום התקופה שנקבעה בהוראה, יורה מיד קצין שיפוט שהוא מפקדו של הנידון על הביצוע או על חידוש הביצוע.

(ג) עוכב או הופסק ביצוע העונש עקב הגשת ערר לפי סעיף 163, והערר נדחה – יורה קצין השיפוט שדן בערר על הביצוע או על חידוש הביצוע.

16. אחרי סעיף 162 לחוק העיקרי יבוא:

הוספת סעיפים 162ב ו-162ג

עונש מחבוש שהוטל על אסיר

162ב. קצין שיפוט שהטיל על חייל מחבוש, והחייל נושא אותו זמן עונש מאסר, רשאי לצוות בפסקו כי הנידון ישא את המחבוש מיום שחרורו מן המאסר, ובלבד שאם נדון למחבוש כאמור יותר מפעם אחת, לא יעלה סך כל תקופת המחבוש אשר על הנידון לשאת על שבעים יום.

דברי הסבר

כלי שיט או מחמת נסיבות אחרות כפי שנקבעו בפקודות הצבא או אם הוגש ערר לפי סעיף 163; הפסיק או עיכב ביצועו של העונש – יקבע את המועד להמשך ביצועו, ובלבד שהמועד לא יעלה על תשעים יום מיום ההפסקה או העיכוב.

לעתים יש צורך לעכב ביצוע עונש של מחבוש או של ריתוק למחנה או לאניה, או להפסיקו, לצורך צירוף החייל לפעולה קרבית או לצורך אחר, אך קשה לאתר את קצין השיפוט ששפט את החייל כדי שיוורה על העיכוב או ההפסקה. מוצע להעניק את הסמכות כאמור למפקדו של החייל.

סעיף 16 לסעיף 162ב: לפי החוק העיקרי, אסיר שנידון למחבוש על עבירה שביצע בבית-הסוהר נושא את ענשו באופן חופף לעונש המאסר. כדי להרתיע אסיר כאמור מביצוע עבירות משמעת בבית הסוהר, מוצע לאפשר הטלת מחבוש באופן מצטבר לעור-גש המאסר, ואם נידון האסיר למחבוש יותר מפעם אחת בתקופת מאסרו, סך כל תקופות המחבוש כאמור לא יעלה על שבעים יום.

לסעיף 162ג: ישוחייל נעצר סמוך לאחר ביצוע העבירה והוא נתון במעצר עד למועד שבן מתקיים הדין

השיפוט בסמכות לפי סעיף קטן זה אלא לגבי ההרשעה הראשונה של הגואשם בשל עבירה נוספת.

הנסיקה הראה כי מחבוש על תנאי הוכיח את יעילותו הרבה כאשר הוטל במקרים המתאימים, כשמשו בלם מרתיע מפני עבירה נוספת של הנידון. עם זאת נתגלו בהפעלתו תקלות שמוצע עתה לסלקן.

קציני שיפוט נוהגים במקרים מסויימים לקבוע כתנאי להפעלת העונש – עבירה מכל סוג שהוא; וכמעט בכל פעם קובעים את תקופת המקסימום כתקופת התנאי ונמצא שלא נעשית אבחנה לפי נסיבות כל מקרה.

מוצע על כן לקבוע בחוק שהעונש יופעל רק אם עבר הנידון עבירה מסוג העבירה שבה הורשע.

עוד מוצע, כי במקרה שקצין השיפוט לא קבע את אורך תקופת התנאי, יראו כאילו קבע תקופה של 90 יום, וזאת כדי שלא יהיה צורך לבטל את הפסק עקב טעות של קצין השיפוט, כפי שנהוג כיום.

סעיף 15 סעיף 162 לחוק העיקרי קובע לאמור:

162. קצין שיפוט שפסק או אישר בערר עונש שאינו על תנאי, אינו רשאי להפסיק או לעכב את ביצוע העונש, אלא אם היה צורך בכך מחמת פעולה קרבית או הפלגת

162. מי שקצין שיפוט דן אותו למחבוש או לריתוק למחנה או לאניה, היחשב בכלל תקופת המחבוש כל תקופה שבה היה עצור בשל העבירה שעליה עמד לדין לפני קצין השיפוט, ובכלל תקופת הריתוק – כל תקופה שבה היה מוחזק במעצר פתוח בשל העבירה האמורה.

17. בסעיף 163 לחוק העיקרי –

- (1) אחרי "להגיש עליו ערר" יבוא "בדרך שנקבעה בפקודות הצבא";
- (2) בסופו יבוא "קצין השיפוט רשאי לדון בערר אף אם הוגש לאחר המועד אם יש לדעתו טעמים המצדיקים זאת".

18. סעיף 164 לחוק העיקרי – בטל.

19. במקום סעיף 167 לחוק העיקרי יבוא:

167. עונש שהוטל בדין משמעתי, רשאי הרמטכ"ל לבטלו או להקל בו על ידי הפחתתו או החלפתו בעונש קל ממנו.
"סמכות הרמטכ"ל להחליט עונש משמעתי

דברי הפכר

סעיף 19 סעיף 167 לחוק העיקרי מגביל את סמכות הרמטכ"ל לענין הקלת העונש. וזו לשון הסעיף:

"167. הוטל עונש בדין משמעתי, רשאי הרמטכ"ל לבטלו, או לשנותו באחת הדרכים הבאות:

- (1) היה העונש הורדה בדרגה – יחליפנו במחבוש או בעונש אחר מהעונשים המנויים בסעיף 22;
- (2) היה העונש מחבוש – יקטין את תקופתו או יחד-ליפנו, כולו או מקצתו, בעונש על הנאי או בעונש אחר מהעונשים המנויים בסעיף 22;
- (3) היה העונש הפקעת משכורת או קנס – יקטין את שיעור ההפקעה או הקנס;
- (4) היה העונש ריתוק למחנה או לאניה – יקטין את תקופתו או יחליפנו באחד העונשים המנויים בסעיף 22.

דרגת תומרתם של העונשים המשמעתיים תלויה בנסיונות המיוחדות של כל מקרה, ועל כן מוצע להשאיר בידי הרמטכ"ל את השיקול מהו העונש הקל יותר.

המשמעתי. יש מפקדים הנוהגים להחזיק חיילים במעצר עד למשפט, ובדרך זו הם מגדילים למעשה את סמכות הענישה שלהם. נראה כי יהיה זה צודק שתקופת המעצר והמעצר הפתוח תיחשב כחלק מהעונש. יהיה בכך כדי להמריץ קציני שיפוט להקדים את מועד הדיון ולהביא לקיצור משך ההחזקה במעצר לפני המשפט.

סעיפים 163 ו-164 לחוק העיקרי קובעים 17 ו-18 לאמור:

"163. חייל שהוטל עליו עונש בדין משמעתי רשאי, תוך שלושה ימים מיום שהודיעו לו את הפסק, להגיש עליו ערר לפני קצין שיפוט בכיר הממונה, לפי פקודות הצבא, על מטיל העונש.

164. ערר יימסר בכתב לידי המפקד הישיר של העורר והוא יעבירנו לתעודתו.

מוצע שלא לפסול ערר ולאפשר את הדיון בו אף אם הוגש באיחור אם הנסיבות מצדיקות זאת.

לאור ההוראה החדשה בסעיף 163, שלפיו הערר יוגש בדרך שנקבעה בפקודות הצבא, אין עור צורך בסעיף 164, ומוצע לבטלו.

”סמכויות הפרקליט הצבאי הראשי ופרקליט צבאי לבטל או לשנות פסק או עונש

168. (א) הפרקליט הצבאי הראשי רשאי לבטל פסק שניתן בדין משמעתי, אם נוכח באחד מאלה:

- (1) המעשה או המחדל שהנאשם הורשע בו אינו עבירה;
- (2) הדיון המשמעתי התנהל באופן הפוגע בסדרי הדיון שנקבעו בחלק זה או בהוראה על פיו;
- (3) עונש על תנאי הופעל שלא כדין והחיל נשא את העונש או חלק ממנו.

(ב) הפרקליט הצבאי הראשי או פרקליט צבאי רשאים לבטל פסק שניתן בדין משמעתי אם נוכחו באחד מאלה:

- (1) קצין השיפוט לא היה מוסמך לדון בעבירה;
- (2) קצין השיפוט לא היה מוסמך לדון את הנאשם.

(ג) הפרקליט הצבאי הראשי רשאי -

- (1) להמיר כל עונש שהוטל בדין משמעתי, אשר קצין השיפוט לא היה מוסמך להטיל, בעונש אחר מסוג העונש שהוטל או בעונש אחר, ובלבד שקצין השיפוט היה מוסמך להטילו;
- (2) לבטל כל חלק מעונש שבו חרג קצין השיפוט מסמכותו; לענין פסקה זו יראו כעונש גם חיוב בפיצויים לפי סעיף 155 וצו להפעלת עונש מחבוש על תנאי;
- (3) לבטל את העונש, אם קצין השיפוט חרג מסמכותו בהטילו אותו, ולהחזיר את הדיון לקצין השיפוט כדי שישקול מחדש את העונש, או לבטל את העונש ולהשאיר בעינו רק את החיוב בדין;
- (4) להחזיר את הדיון המשמעתי לקצין השיפוט לשם הטלת עונש, אם קצין השיפוט הרשיע את הנאשם אך לא הטיל עליו עונש;
- (5) לבטל חיוב בפיצויים, אם נוכח שקצין השיפוט לא היה מוסמך לחייב בפיצויים;

דברי הסבר

סעיף 20 סעיף 168 לחוק העיקרי קובע לאמור:
 ”168. הפרקליט הצבאי הראשי רשאי לבטל כל פסק שניתן בדין משמעתי אם, לפי דעתו, קרה אחד מאלה:
 (1) קצין השיפוט לא היה מוסמך לדון בעבירה;
 (2) קצין השיפוט לא היה מוסמך להטיל את העונש;
 (3) קצין השיפוט לא היה מוסמך לדון את הנאשם;
 (4) הדיון המשמעתי התנהל באופן הפוגע בסדרי הדיון שנקבעו לפי חלק זה.”

התיקון המוצע בא להעניק סמכות לפרקליט צבאי ראשי להמיר בעונש אחר כל עונש שהוטל מתוך חריגה מסמכות של קצין השיפוט. על ידי כך יימנע המצב הבלתי רצוי שלפיו הפרקליט הצבאי הראשי רשאי רק לבטל את הפסק כולו ואינו מוסמך לתקן את הפסק על ידי ריפוי הפגם שבו.

מוצע להעניק סמכות גם לפרקליט צבאי לבטל את הפסק אם קצין השיפוט לא היה מוסמך לדון בעבירה או שלא היה מוסמך לדון את הנאשם.

(6) לצוות על הפעלת עונש מחבוש על תנאי, אם קצין השיפוט לא הפעילו כאשר היה עליו לעשות כן;

(7) לבטל הוראת קצין שיפוט בדבר הפעלת עונש על תנאי, אם נוכח שהעונש על תנאי הופעל שלא כדין;

(8) לבטל הוראת קצין שיפוט שהנידון ישא ענשים כזה אחר זה, מחמת שהעבירות שהנידון הורשע בהן נעברו בענין אחד.

(ד) הוראות סעיף זה יחולו גם על פסק של קצין שיפוט בכיר בערר.

(ה) הפרקליט הצבאי הראשי או פרקליט צבאי רשאים לשמוע את החייל שנידון, את קצין השיפוט וכל אדם אחר, בטרם יחליטו לפי סעיף זה.

(ו) בוטל פסק לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), רשאי מי שביטל אותו להורות על העמדתו של החייל שנית לדין משמעתי; ריצה החייל עונש לפי פסק שבוטל והורשע כדיון חוזר, יובא בחשבון העונש שהחייל ריצה, בהתאם לכללים הבאים:

(1) ענשים של ריתוק ושל מחבוש, לרבות מחבוש על הנאי, ייחשבו יום כנגד יום;

(2) סכום כסף שנגבה מהחייל כקנס או כפיצויים יחזור לו, אולם אם הוטל עליו אחד מהענשים הללו כדין החוזר, יובא בחשבון הסכום שכבר נגבה "

החלפת סעיף 169. במקום סעיף 169 לחוק העיקרי יבוא:

169. חייל שנידון בדין משמעתי על עבירה פלונית לא יובא שנית לדין משמעתי על אותה עבירה, אלא אם הורה כך הפרקליט הצבאי הראשי או פרקליט צבאי לפי סעיף 168 (ו)."

תיקון סעיף 173. בסעיף 173 לחוק העיקרי -

(1) במקום "שלושה חדשים" יבוא "180 יום";

(2) בסופו יבוא "אולם הבאה לדין משמעתי לאחר שחלפו 90 יום מתום השירות הסדיר טעונה הסכמת פרקליט צבאי".

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיפים 21 ו-22 סעיפים 173 ו-174 לחוק העיקרי קובעים

"173. מי שעבר עבירה בהיותו נמנה עם הכוחות הסדיריים של הצבא ואחר ביצוע העבירה חדל מהיותו נמנה כן, לא יידון בדין משמעתי, אלא אם הובא לדין משמעתי תוך שלושה חדשים מתום השירות הסדיר, ובשעת הדיון היה איש מילואים.

סעיף 21 סעיף 169 לחוק העיקרי קובע לאמור: "169. מי שהובא לדין משמעתי על מעשה פלוני וחוייב או זוכה, לא יובא שנית לדין משמעתי על אותו מעשה, מלבד אם בוטל הפסק לפי סעיף 168." הנוסח המוצע בא להבהיר כי עצם העמדתו של חייל לדין משמעתי מונעת הבאתו בשנית לדין בשל אותו מעשה, אף אם בוטל הפסק, אלא אם ניתנה הוראה מיוחדת לכך מאת מי שביטל את הפסק.

23. בסעיף 174 לחוק העיקרי –

תיקון סעיף 174

(1) במקום "שלושה חדשים" יבוא "180 יום";

(2) בסופו יבוא "אולם הבאה לדין משמעתי לאחר שחלפו 90 יום מגמר השירות האמור טעונה הסכמת פרקליט צבאי".

24. סעיף 243 לחוק העיקרי יסומן כ-243 ולפניו יבוא:

שיבוי מספר והוספת סעיף

243. פקודת מעצר שנתן קצין שיפוט בכיר, רשאי שוטר צבאי המבצע אותה כשהיא בידיו –

ביצוע פקודת מעצר

(1) להיכנס לכל מקום שיש לו יסוד סביר להניח שהעצור נמצא בו;

(2) להשתמש בכוח סביר נגד אדם או רכוש במידה הדרושה לביצוע הפקודה.

25. בסעיף 280 (3) לחוק העיקרי, במקום "להמליץ בפני ראש המחוז השיפוטי" יבוא "להורות".

תיקון סעיף 280

26. בסעיף 281 (3) לחוק העיקרי, במקום "להמליץ בפני ראש המחוז השיפוטי" יבוא "להורות".

תיקון סעיף 281

27. אחרי סעיף 382 לחוק העיקרי יבוא:

הוספת סעיף 382א

382א. הואשם חייל בעבירה לפי סעיפים 92 או 94, הוכח לבית הדין כי בין יום התחילה ויום הסיום של העדרו מן השירות כפי שצויינו בכתב האישום היה פרק זמן שבו היה הנאשם במקום שירותו. לא יהא בכך כדי למנוע את בית הדין מלהרשיעו בעבירה שהואשם בה לגבי כל התקופות שבהן נעדר למעשה מן השירות בין יום התחילה ויום הסיום האמורים. כאילו היו תקופה אחת.

"הרשעה לגבי היעדרות שנפסקה ונמשכה

דברי הסבר

סעיפים לפי סעיפים 280 ו-281 לחוק העיקרי, 25 ו-26 פרקליט צבאי שקיבל תלונה, מוסמך, בין היתר, להמליץ בפני ראש המחוז השיפוטי כי התלונה תובא לדין משמעתי כאמור בסעיף 151.

התיקונים לשני הסעיפים הנ"ל מתחייבים מהתיקון המוצע לסעיף 151.

סעיף 27 אירעו מספר מקרים שבהם הובאו חיילים לפני בית דין צבאי באשמת העדר מן השירות ללא רשות ובמהלך המשפט התברר שתקופת העדר הופסקה על ידי התייצבות החייל ביחידתו, או על ידי מעצר, ולאחר מכן שב החייל ונעדר.

על פי הדין הקיים נבצר מבית הדין להרשיע את הנאשם אלא על חלק מתקופת ההעדרות מן השירות,

174. לא יידון איש מילואים בדין משמעתי על עבירה שעבר כשהוא בשירות, אלא אם הובא לדין משמעתי לא יאוחר מאשר תוך שלושה חדשים מגמר השירות שבו עבר את העבירה.

התקופה של שלושה חדשים אינה מספקת בנסיבות מסויימות להכנת התיק לדין משמעתי ומוצע להאריכה ל-180 יום, אולם העמדה לדין משמעתי לאחר שחלפו 90 יום מתום השירות שבו מדובר תהא טעונה הסכמת פרקליט צבאי.

סעיף 24 מוצע להבהיר כי למי שמבצע פקודת מעצר נתונה הסמכות להיכנס לכל מקום שהעצור נמצא בו ולהשתמש בכוח סביר לשם ביצוע פקודת המעצר. הוראה מקבילה מצויה גם בסעיף 25 לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965.

תיקון סעיף 497 .28 בסעיף 497 לחוק העיקרי, סעיף קטן (ב) – בטל, והאות (א) – תימחק.

תחילה .29 תחילתו של חוק זה בתום שלושים יום מיום פרסומו ברשומות.

דברי הסבר

מוצע, איפוא, שהפסקת ההיעדרות לא תמונע את בית הדין מלהרשיע את הנאשם בעבירה לגבי כל הזמן שנעדר למעשה מן השירות בתקופה שצויינה בכתב האישום.

סעיף 28 בשל ביטול העונש של הפקעת משכורת מוצע לבטל את סעיף 497 (ב), שענינו גביית משכורת שהופקעה.

בשל העובדה שרציפות ההיעדרות נפסקה, והתובע הצבאי נאלץ להעמיד את תקופת ההעדרות על אחת משתי התקופות, זו שלפני הפסקה או זו שלאחריה. התוצאה הנובעת מכך היא שלא זו בלבד שהחייל לא הורשע על מלוא תקופת ההיעדרות, אלא גם שזמן היעדרותו של החייל מן השרות שעליו לא הורשע לא יזקק להובתו במנין תקופת השירות שהוא חייב בה לפי החוק.

מתפרסמת בזה הצעת חוק מוצעם הממשלה :

חוק לתיקון פקודת המיילדות (מס' 3), תשל"ז-1977

1. בפקודת המיילדות, אחרי סעיף 19א יבוא:

“אצילה סמכויות 19ב. המנהל רשאי לאצול בכתב לעובד משרד הבריאות את סמכויותיו, כולן או מקצתן, לפי פקודה זו והתקנות לפיה, למעט הסמכות להתקין תקנות לפי סעיף 19.”

דברי הסבר

יותיו לפי פקודת המיילדות והתקנות לפיה, ובכך תבוא הקלה בהסדרים המינהליים לגבי מיילדות והאחדה עם ההסדרים המקבילים לגבי בעלי שאר המקצועות הרפואיים.

בין סמכויותיו של המנהל לפי הפקודה ישנה גם הסמכות להתקין תקנות, באישור שר הבריאות, ומוצע לקבוע במפורש כי המנהל הכללי לא יהיה רשאי לאצול מסמכויותיו להתקין תקנות.

לפי פקודת המיילדות אין “המנהל” אלא המנהל הכללי של משרד הבריאות בלבד. מאז ניתנה הפקודה בשנת 1929 לא חל שינוי בענין זה. לעומתה יכול המנהל הכללי להעביר מסמכויותיו, בפקודת הרוקחים – דרך אצילה, בפקודת בריאות העם, 1940 – דרך הסמכה, ובפקודת רופאי שיניים, 1945, ופקודת הרופאים לנסח חדש, תשל"ז-1976 – דרך מינוי. מוצע, איפוא, שהמנהל הכללי יוכל לאצול מסמכויות

1 הא"י, כרך ב', עמ' 903; ס"ח תש"ך, עמ' 2; תשל"א, עמ' 68.